

ЗЕМЛЕДЕЛИЕ, АГРОХИМИЯ, КОРМОПРОИЗВОДСТВО, АГРОЭКОЛОГИЯ, ЛЕСНОЕ ХОЗЯЙСТВО И ВОДНЫЕ РЕСУРСЫ

N E W S

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
SERIES OF AGRICULTURAL SCIENCES

ISSN 2224-526X

Volume 4, Number 40 (2017), 24 – 26

M. A. Balhoja¹, A. E. Bekturbanova², Sh. J. Omarova¹

¹Kazakh National Agrarian University, Almaty, Kazakhstan,

²Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

PROBLEMS OF RATIONAL USE OF AGRICULTURAL LAND USE FOR THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract. Earth-how our national wealth needs our care. Therefore, we must take care of the land, especially the agricultural lands. Agricultural lands with rational use do not lose their fertility. In the article you can get acquainted with the methods of preserving and improving the fertility of lands with the help of land management.

Keywords: land resources, industrial resource, on-farm land management of agro-formations, crop rotation.

УДК 631.111.2

М. Э. Балқожа¹, А. Е. Бектурганова², Ш. Ж. Омарова¹

¹Қазақ ұлттық аграрлық университеті, Алматы, Қазақстан,

²Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҚ ЖЕРЛЕРИН ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аннотация. Жер ресурстары басты байлығымыз ретінде біздің қамқорлығымызға зәру. Сондықтан ауыл шаруашылығы мақсатында пайдаланылатын жерлерге ерекше көзқараспен қаруымыз керек. Ауыл шаруашылығы жерлері тиімді пайдаланғанда өзінің өндірістік қасиеттерін жоғалтпайтын бірден бір өндіріс құралы болып табылады. Осы өндіріс құралының құнарлылығын арттыру және сактаудағы әдістерді мақалада оқи аласыздар.

Түйін сөздер: жер ресурстары, өндіріс құралы, агрокұрылымдарды ішкі шаруашылық жерге орналастыру, ауыспалы егістік.

Кіріспе. Қасиетті қазақ жері – ата-бабаларымыздың данқты тарихын атының тұяғымен жазып кеткен жер, – Н. Ә. Назарбаев.

Жер халқымыздың ең негізгі байлығы. Сондықтан жерді ұтымды да тиімді пайдалану әрбір азаматтың заңды түрғыда да, моральдық түрғыда да маңызды міндетті деп санаймын.

XXI ғасыр кемелдікке жету ғасыры, әр ел, әр мемлекет қуатты, бай болғысы және халқының бақытты және ешнөрсеге мұқтаж болмауын қалайтыны сөзсіз белгілі шығар. Қуатты, бай мем-

лекетке айналу үшін мемлекет өзінің өндірістік және өндірістік емес қызмет салаларының дамытуы керек екені бізге мәлім. ҚР индустриалды-аграрлы ел болғандықтан, индустрияны және ауылшаруашылық салаларын заман талабына сай және шетел тәжірибелеріне сүйене отырып, қайта құру немесе жобалауы керек. Еліміздің 272 млн га жердің 100,8 млн га жері ауылшаруашылығына жарамды болып саналғанымен ол жерлердің тек жартысына ғана жуығы шаруашылыққа қолданылады. Босалқы жерлердің ауданы 100,1 млн га құрайды. Ауылшаруашылық жерлерінің дұрыс ері толық пайдаланбағаны үшін еліміз көптеген тамақ өнімдерін шет елдерден импорттайдыны бізге, осы мәселелерді шешу үшін елімізде ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді дамыту, мал басын көбейту, егін егу шаруашылығын дұрыс жолға қойып көркейтуіміз керек.

Осы орайда, ойға келетін мәселе ауыл шаруашылық жерлері не үшін пайдаланылмай жатыр?

Зерттеу материалдары мен әдістері

Зерттеу обьектісі болып, Қазакстан Республикасының жер қоры болып табылады. Материалдары: ҚР Президентінің 2017 жылғы жолдауы, Қазакстан Республикасының 2015 жылғы жер жағдайы және оны пайдалану туралы жиынтық талдамалы есебі, «Внутрихозяйственное землеустройство агроформирований». Н. Л. Озеранская. оқу құралы. 2013 ж. Астана. Қолданылған ғылыми зерттеу әдістері: интуиция, логикалық, статистикалық, дедуктивті және индуктивті. Сонымен қатар эмперикалық және теориялық әдістер қолданылған.

Зерттеу нәтижелері және талдау

Айта кететін мәселе жер ресурстарын, соның ішінде ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің ерекше приоритетін жогары дәрежеде бағалап жатқанымыз шамалы. Жердің өндіріс құралы ретінде ерекше қасиеттерінің бірі оның дұрыс пайдаланғанда құнарлылығы арта түсстіні. Осы қасиетін арттыру үшін ауыл шаруашылығы мақсатында пайдаланылатын жерлерді дұрыс орналастыру қажет деп ойлаймын.

Елбасымыз 2017 жылғы жолдауында озық 30 елдердің қатарына кіруде 5 басымдылықты көрсетіп отыр. Төртінші басымдылығында аграрлық сектор экономиканың жана драйверіне айналуы көркітіп айтқан. Осы бөлімде ауыл шаруашылығымен айналысадын жеке шаруашылықтардың санын 500 000-ға арттыру, шығарылатын тауарлардың сапасын жоғарылатын экспорттауға жарамды сту, өндіріс шығындарын азайту, жерді пайдалану тиімділігін арттыру, суармалы егіс аланын 5 жыл ішінде 40%-ға көнегітіп, 2 миллион гектарға жеткізу және өндірісте сұранысқа ие аграрлық ғылыми зерттеулерге салынатын инвестиция көлемін арттыру қажеттігін үкіметке тапсырды. Тағы да Елбасымыз жеке шаруашылықтар бірігіп, үлкен кооперативтерге айналатын болса, оларға субсидия беруде ерекше жөнілдіктер қарастырылғанын айтып отті.

Жерлерді тиімді пайдалану үшін біраз жылдардан бері ұмыт бола бастаған, ішкі шаруашылық жерге орналастыру жұмыстарын жүргізуі қолға алуымыз керек деп ойлаймын. Ишкі шаруашылық жерге орналастыру жұмыстары аталаған міндертерді толыктай орындауға жарамды болып табылады. Әйткені ішкі шаруашылық жерге орналастыру келесі сұраптарды шешуге мүмкіндік береді:

1. Экономикалық міндет. Жерді, еңбекті және ауылшаруашылық техникасын пайдалануда максималды экономикалық нәтижеге жетууге тіреледі.

2. Экологиялық міндет. Топырақтың құнарлығын арттыру және сақтауды себептейді.

3. Қоғамдық міндет. Шаруашылықтың экономикасын нығайту және қоршаған ортаны бүлінуден сақтауды көздейді.

Корытынды. 2015 жылдың 27 наурызында шыққан, ҚР ұлттық экономика министрлігінің ауыл шаруашылық жерлерін ұтымды пайдалану ережесінде ауыл шаруашылық мақсатындағы жерлердің ұтымды пайдалануын тексеру үшін көректі құжаттардың арасында ішкі шаруашылық жерге орналастыру жобасы да кірген. Бірақ та бұл жоба жүзеге асып отырған жоқ. Сонда ауыл шаруашылық жерлерінің пайдаланылу дәрежесі тексерілмей жатқаны ма деген сұрап туындаиды.

Ішкі шаруашылық жерге орналастыру жұмыстары міндетті орындалатын болса, келесі мәселелер шешілдеп табылады:

1. Шаруашылықтар көлемін ұлғайту, олардың шаруашылық орталықтарын орналастыру;

2. Алқаптарды орналастыру;
3. Егістік жерлерді орналастыру (аудиспалы егістік жүйесін ұйымдастыру және оның аумағын орналастыру);
4. Жеміс жидек және жүзім екпелерінің аумағын орналастыру;
5. Мал азығы алқаптары аумағын орналастыру.

ӘДЕБІЕТ

- [1] КР Президенттің 2017 жылғы жолдауы.
- [2] Қазақстан Республикасының 2013, 2014, 2015 жылдардагы жер жағдайы және оны пайдалану туралы жиынтық талдамалы есептері.
- [3] Озеранская Н.Л. Внутрихозяйственное землеустройство агроформирований. – Астана: АгроУниверситет баспасы, 2013. – 123 б.
- [4] Спектор М.Д. Методология и методика научных исследований. – Астана: Центр Элит, 2009. – 44-58 б.

REFERENCES

- [1] KR Prezidentinin 2017 zhylgы zholdauy.
- [2] Kazakstan Respublikasyny 2013, 2014, 2015 zhyldardagy zher zhagdajy zhane ony pajdalau turaly zhiyntyk taldamaly esepteri.
- [3] Ozeranskaja N.L. Vnutrihozjajstvennoe zemleustroystvo agroformirovaniy. Astana: Agrouniversitet baspasy, 2013. 123 b.
- [4] Spektor M.D. Metodologija i metodika nauchnyh issledovanij. – Astana: Centr Jelit, 2009. P. 44-58.

М. Э. Балкожа¹, А. Е. Бектурганова², Ш. Ж. Омарова¹

¹Казахский национальный аграрный университет, Алматы, Казахстан,

²Казахский национальный университет им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан

ПРОБЛЕМЫ РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Аннотация. Земля – как национальное богатство народа нуждается в нашей заботе. Поэтому мы должны бережно относиться к земле, особенно землям сельскохозяйственного назначения. Земли сельскохозяйственного назначения при рациональном использование не теряют свою плодородность, также восстанавливается. В статье вы можете ознакомиться с методами сохранения и улучшения плодородия земель с помощью проекта землеустройства.

Ключевые слова: земельные ресурсы, производственный ресурс, внутрихозяйственное землеустройство агроформирований, севообороты.